

Durmuş Hocaoğlu

Dersimiz Milliyetçilik: XV

Pozitif Milliyetçilik: 14

Yeniçağ., “Analiz”., 06 Nisan 2007, Cuma., s.13
“Analiz” Sıra No: 511; 2007-026; Nisan-03

YENİÇAĞ

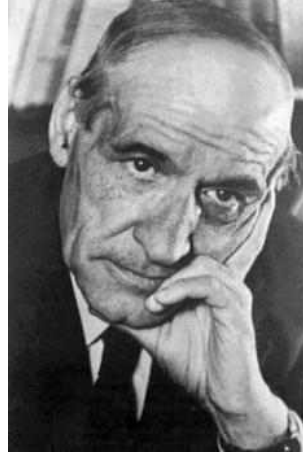
Gasset’ye kulak vermek birçok bakımdan faydalı olduğu gibi, bir bakıma zarûrî de; çünkü bir yandan, “Bir ve Bütün, Müttehid, Bir Avrupa”nın – kendi diliyle “Birleşik Avrupa Devletleri”nin [*Kütlelerin İsyanı.*, s.116] - en âteşin müdâfi’lerinden; O’nun bu husustaki fikirlerini bilmemek bu noktadan ciddî bir zaaf teşkil eder; diğer yandan da, “millet”, “milliyet” ve “milliyetçilik” hakkında serdettiği ve te’sir sâhası yaratan düşünceleriyle de konumuza ışık tutmakta. İmdi: Gasset’nin asıl sıkıntısı şu: Avrupa çok ciddî, derin bir krizin içerisinde bulunmaktadır. Şu veya bu Avrupalı millete ve devlete değil bütün Avrupa’ya şâmil olan bu kriz halledilemeyecek olursa, Avrupa topyekûn kaybedecek ve muhtemelen, tarihte batmış esâtirî medeniyetler cümlesine ilhak edecektir. Aslında Gasset’nin derdi daha da derin; diyebiliriz ki, O, bizatihî Avrupa ile de pek o kadar, birinci dereceden bir alâka içinde görünmüyor doğrusu: O’nun üzüntüsü, Avrupa âyârında bir medeniyetin başka bir yerde çıkmasını muhâl saymasından kaynaklanmaktadır. Nitekim, “*Ben, ‘Eğer en yakın gelecekte Avrupalı hükümler olmayacaksa, dünya hayatı beni ilgilendirmez,’ demiyorum, Şayet Avrupa’nın yerini alacak ve dünyaya yön verecek bir grup ülke olsaydı, Avrupa’nın kumandayı kaybetmesi beni üzmezdi. Bu kadarını bile sormamam gerekir: Şayet Avrupa adamının fazilet ve vasıflarının da böyle bir durumda uçup gitmeyeceğini bilsem, hiç kimsenin hükümlerlik etmemesi dahi beni tatmin ederdi.*” [a.e., s.119] derken anlattığı bundan başkası değil. Fakat gelgelelim, başkası çıkmayacak: Avrupa medeniyeti en üstündür ve O’nun başardığını da başkası başaramaz; bir mânâda, insanlığın hayrı ve selâmeti için, Avrupa bu krizini atlatmakla mükelleftir – tam bir “Avrupa-merkezcilik” (Eurocentrism).

Evet, Avrupa krizde, derin bir krizde. Burası kat’î; ama niçin? Niçin’i Gasset’ye göre, Avrupa’nın kendisini yenileyebilme (ihyâ, revival) kabiliyetini kaybetmeye yüz tutması olup, o da, ezcümle, daha evvel kendisini yükselten kıymetlerin, hükümlerin, müesseselerin artık tedâvülde kalkmağa başlamış olmasını farkedemeyip, statükoya, veya, daha açık ifâdesiyle mâziyi aynen muhâfazaya mâtûf bir nevi’ taassuba saplanmasıdır ki bunların en başında geleni de devlet, millet, milliyet, milliyetçilik anlayışlarıdır [s.123]:

“Demek oluyor ki, Avrupa’nın gerçek durumu şöyle: Uzun ve muhteşem mazisi onu, her şeyin çoğaldığı, fakat aynı zamanda, maziden arta kalan müesseselerin küçüldüğü ve

genişlemeye engel teşkil ettiği yeni bir safhaya getirdi. Avrupa küçük küçük milletlerle meydana geldi. Milliyetçilik fikir ve hissi onun, bir bakıma, en özel icadı idi. Ve kıta şimdi, kendini aşmak mecburiyetinde olduğunu görüyor, önümüzdeki yıllar boyunca sahnelenecek dramın taslağı bu. Avrupa maziden arta kalanları silkinip atabilecek mi, yoksa ebediyen onların esiri mi kalacak? Çünkü tarihte geleneksel devlet fikrinin yerine bir diğerini koyacak şekilde kendini adapte edemediği için ölüp giden bir medeniyet vardı.”

İşte, “milletleri daha yüksek bir tekâmül seviyesine terfi’ etirmek” ile neyin kastedildiği de bu noktada daha bir anlaşılır oluyor: “Kendini aşmak”; yâni bir millet hâlinde teşkilâtlanmış olmaktan, bir başka ve fakat daha şumûllü, daha üst seviyede bir başka millet hâlinde teşkilâtlanmaya geçmek. El’ân mevcut olan Avrupalı milletler, dünya hâkimiyeti yarışında ABD’nin gerisine düşmüşlerdir – dikkat: daha henüz 1930’ların başındayız – ve bu düşüşün asıl sebebi olarak da, O’nun fikrinde, Avrupalı(lar) *‘İngiliz, Alman, veya Fransız olmanın mahallîci demek olduğunu keşfetmişlerdir’* [a.e., s.122]. İşbu “mahallîlik” durumundan kurtulmak Avrupa’nın felâhı için şarttır ki, bu da, çok kapsamlı, çok şumûllü bir yeni millet ve çok kapsamlı, çok şumûllü bir yeni millî devlet hâlinde teşkilatlanmak demektir...

İspanyol filozof

José Ortega y Gasset

[Madrid, 9 Mayıs 1883 – Madrid, 18 Ekim 1955]

